

รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนเอกชน*

เสียมจิต สุขหิน** วีรวรรณ จงจิตร ศิริจิรกาล*** และ ไกรเดช ไกรสกุล****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนเอกชน สร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิต และ ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนเอกชน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกาญจนาภิเษกพัฒนาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช และโรงเรียนปัญญาดิพย์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 448 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิต และ แบบประเมินทักษะชีวิต การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการสังเคราะห์เนื้อหา ในการวิเคราะห์ปัญหา ใช้วิธีการสกัดองค์ประกอบ ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ใช้ Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ในการตรวจสอบความเหมาะสม และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณทางเดียวในการเปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตก่อนและหลังการทดลอง

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่พบในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนเอกชน ได้แก่ ยาเสพติด เพศ วัตถุนิยม และอินเทอร์เน็ต ส่วนปัญหาหลักที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิต ได้แก่ ปัญหาด้านการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ รูปแบบที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน มี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบกิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรม และรูปแบบกิจกรรมโฮมรูม โดยมีการนำทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษาทางด้านจิตวิทยาเข้าร่วมบูรณาการกับกิจกรรม พบว่า รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตในเด็กนักเรียนกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกับเด็กนักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิต โรงเรียนเอกชน นักเรียนระดับมัธยมศึกษา

* ส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารนวัตกรรมการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช

** นักศึกษาปริญญาเอก

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์

**** อาจารย์

The Life Skills Development Model for the Secondary School Students in the Private School^{*}

Sangeamjit Sukhin^{**} Veeravan Jongjit Sirijirakarn^{***}
and Graidetch Graiakul^{****}

Abstract

The purposes of this research were studying the problems of the life skill development of the secondary school students in the private school and creating the models that enhanced the life skill development of students in the private school and evaluating the results using the models that enhanced the life skill development of students in the private school. The samples, that were selected by purposive sampling, were the lower secondary school students in Kanjanasueksapattanakarn School, Nakhon Si Thammarat province and Panyathip School, Surat Thani province, totally 448 students. The research tools for collecting the information consisted of the structured interview, the life skill developing model and the life skill assessment. The information was statistically analyzed using the content synthesis to analyze the problems. The Principal Component Analysis used to analyze the exploratory factor and was checked by Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) and using One-Way ANOVA for comparison.

The result showed that the problems of the lower secondary school students in the private school included drugs, sex, materialism and social network. The other problems that resulted to the life skill development included the lack of critical thinking, decision and creative problem solving. The models that were created to develop the life skill were the ethic camp activity model and the home room activity model. Moreover; the psychology theory and consultation were taken to participate the activities. The result of using the life skill development models in the secondary students of the private school found that the development of life skill in the student as the experimental group had the significantly different from the control group at the .05 level.

Key words: The Life Skills Development Model; Private School; Secondary School Students.

^{*} Part of Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy, Management of Innovation for Development Major, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University.

^{**} Ph.D. Student.

^{***} Assistant Professor.

^{****} Faculty Member.

บทนำ

โรงเรียนเอกชนเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาโดยเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของสำนักบริหารคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนกระทรวงศึกษาธิการ มีส่วนร่วมแบ่งเบาภาระการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของผู้ปกครองที่จะนำบุตรหลานมาเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนเอกชน

ทักษะชีวิต เป็นความสามารถทางจิตสังคมช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะชีวิตสามารถพัฒนาได้จากประสบการณ์และการฝึกฝน ในฐานะที่โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่เยาวชนใช้เวลาอยู่มากที่สุด จึงควรมีบทบาทในการปลูกฝังทักษะชีวิตให้กับนักเรียนได้อีกทางหนึ่ง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งงานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ พบว่าการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตให้แก่นักเรียนมีความสำคัญต่อการป้องกันไม่ให้นักเรียนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับสารเสพติด สามารถวิเคราะห์ตัดสินใจ และสามารถปฏิเสธสารเสพติดทุกประเภท และทั้งสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ท่ามกลางภาวะวิกฤติต่าง ๆ สามารถแก้ไขปัญหาและป้องกันตัวเองจากสถานการณ์เสี่ยงต่อปัญหาต่าง ๆ ได้ มีสภาพการณ์และปัญหาต่าง ๆ น่าจะไม่แตกต่างกับโรงเรียนในเขตอื่น ๆ เนื่องจากสภาพสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อให้เยาวชนของชาติสามารถปรับตัวในสถานการณ์ปัจจุบันได้ นักเรียนต้องได้รับการพัฒนาทักษะชีวิต แต่ความสามารถและความพร้อมของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีไม่เท่ากันหรือมีความพร้อมและปัญหาต่างกัน จึงอาจประสบผลสำเร็จไม่เท่ากัน

ผู้วิจัยในฐานะผู้ประกอบการกิจการโรงเรียนเอกชน จึงสนใจสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนเอกชนโดยศึกษาจากสภาพปัญหาที่มีอยู่ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้

ในสถานศึกษาและเผยแพร่แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การร่วมแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะส่งผลดีต่อประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนเอกชน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนเอกชน
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนเอกชน

วิธีการวิจัย

ประชากรเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2555 จำนวน 26 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาของค์ประกอบการพัฒนาทักษะชีวิต เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนกาญจนาภิเษกพัฒนาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช และโรงเรียนปัญญาทิพย์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี รวม 448 คน ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการทดลองรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิต เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนกาญจนาภิเษกพัฒนาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยพิจารณากลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมตั้งแต่ เปอร์เซนต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 30 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง สถานที่สัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ โดยประเด็นคำถาม ประกอบด้วย

คำถาม 3 ประเด็น ได้แก่ 1) สภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน 2) ปัญหางานด้านการจัดการของสถานศึกษาเอกชน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และ 3) ปัญหางานกิจการนักเรียน ปัญหาใดบ้างที่มีผลกระทบต่องานกิจการนักเรียนด้านการพัฒนาทักษะชีวิต รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิต มี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการเข้าค่ายคุณธรรมนำทักษะชีวิต รูปแบบการจัดกิจกรรมโฮมรูม และ แบบวัดทักษะชีวิต

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์องค์ประกอบทักษะชีวิตนักเรียน เพื่อลดจำนวนตัวแปรจำเป็นอย่างสำคัญ ใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) โดยการวิเคราะห์ด้วยวิธีสกัดองค์ประกอบ (Principal Component Analysis: PCA) โดยตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบด้วยสถิติ ตามวิธีของไกเซอร์ Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)

ดำเนินการทดลองการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชน โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบวัดทักษะชีวิตก่อนการทดลอง หลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ T-test และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบทางเดียว เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนของกลุ่มทดลองที่ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยรูปแบบที่สร้างขึ้น และกลุ่มควบคุม (ไม่ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยรูปแบบที่สร้างขึ้น)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. สภาพปัญหาการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนเอกชน พบว่า

มีปัญหาในการดำเนินชีวิตของนักเรียนที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหายาเสพติด เพศ วัฒนธรรม

และอินเทอร์เน็ต สำหรับปัญหาทักษะชีวิตที่พบ ได้แก่ ปัญหาด้านการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ปัญหาการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ปัญหาด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ในส่วนของปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนที่มีผลกระทบต่อทักษะชีวิต ได้แก่ การขาดสื่อการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ด้านการสอนของครู ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี ด้านการนิเทศการติดตามผล ด้านการแนะแนว ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน และปัญหางานกิจการนักเรียน พบว่า ผู้บริหารและครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมด้านการพัฒนาผู้เรียนให้กับนักเรียน และงบประมาณด้านกิจกรรมมีน้อย เป็นต้น

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมา จำเป็นอย่างยิ่งที่นักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนเอกชน จะต้องได้รับการพัฒนาให้มีทักษะชีวิตที่สามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ รอบตัวได้เหมาะสมกับช่วงวัย รู้จักตัดสินใจ และแก้ไขสถานการณ์ให้อยู่รอดปลอดภัยจากปัญหาต่าง ๆ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO, 1997) ที่กล่าวว่า ทักษะชีวิตสามารถปรับเปลี่ยนให้บุคคลมีพฤติกรรมในทางที่เหมาะสมที่จะสามารถจัดการกับความต้องการและปัญหาต่าง ๆ ที่มากระตุ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่เน้นให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความรู้สึกริเริ่ม สามารถสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล สามารถจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

2. รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนเอกชน พบว่า

การสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตสร้างในลักษณะของกลุ่มฝึกอบรม 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการเข้าค่ายคุณธรรมนำทักษะชีวิต และรูปแบบการจัดกิจกรรมโฮมรูม

2.1 รูปแบบฝึกอบรมค่ายคุณธรรมนำทักษะชีวิต เน้นเรื่องการได้รับประสบการณ์การเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการด้วยวิธีการที่หลากหลายโดยมุ่งเน้นเพื่อให้บุคคลเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ เจตคติ และทักษะบางประการเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทิศทางที่เหมาะสม

2.2 รูปแบบการจัดกิจกรรมโฮมรูม เป็นวิธีการให้บริการสนเทศวิธีหนึ่งซึ่งอาศัยความร่วมมือจากครูโฮมรูม เป็นผู้ดำเนินการ หากได้มีการวางแผนการจัดกิจกรรมนี้อย่างรอบคอบ และมีหลักสูตรวางไว้โดยเฉพาะ มีการนิเทศและอบรมครูโฮมรูมให้รู้วิธีการ จะมีประสิทธิภาพในการให้บริการสนเทศและช่วยเหลือแบ่งเบาภาระหน้าที่ของครูแนะแนวได้มาก มีความเหมาะสมกับโรงเรียนทุกประเภท ทุกระดับ พบว่า รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตดังกล่าว มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ซึ่งเกณฑ์ประเมินว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง ที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า รูปแบบทั้ง 2 รูปแบบสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนเอกชนได้ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตดังกล่าว ประกอบด้วยขั้นตอนในการฝึกอบรมแต่ละครั้ง 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเริ่มหรือขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นยุติหรือขั้นสรุป อีกทั้งมีการกำหนดระยะเวลาในการฝึกและจำนวนครั้งที่เหมาะสม มีการเลือกและพิจารณาการใช้เนื้อหาตลอดจนวิธีการต่าง ๆ ในการฝึกอบรมที่ดีมีความเหมาะสม มีการนำเทคนิค และวิธีการต่าง ๆ ที่สำคัญมาใช้

ในการฝึกอบรม เช่น การสอน การบรรยาย การประเมินตนเอง การให้ข้อมูลย้อนกลับ การใช้เกม และการอภิปราย เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของผกาวัลย์ ทองบุ (2556) พบว่า ผลการศึกษาคุณภาพของแบบวัดทักษะชีวิต ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาจาก ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.49 ถึง 0.85 การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเครือมาศ คำเขียน และคณะ (2556) พบว่า มีตัวชี้วัดทักษะชีวิต 28 ตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมในการชี้วัดทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และผลการตรวจสอบความตรงของตัวชี้วัดทักษะชีวิต โดยใช้โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจากโปรแกรมลิสเรล พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายความว่าโมเดลตัวชี้วัดทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ในส่วนเนื้อหาของรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิต ได้นำกรอบแนวคิดในการศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิตของนักเรียน ซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของทักษะชีวิต ใน 3 องค์ประกอบที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งประกอบด้วย 3 ทักษะ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

ทักษะด้านจิตใจ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้ความถนัดความสามารถ รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับ เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายชีวิตและความรับผิดชอบต่อสังคม

ทักษะด้านความรู้ ประกอบด้วย องค์ประกอบ ที่ 2 การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์และประเมินสถานการณ์รอบตัว ด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้อง รับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจในการ แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์

ทักษะด้านอารมณ์ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด หลีกเลี่ยงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี และองค์ประกอบที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจ มุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูด และภาษากายเพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ตามที่ Whitman & Posner (2001) รายงาน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกิจ โพธิ์ศิริกุล และคณะ (2555) พบว่า ตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบหลักที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบด้านมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร องค์ประกอบทักษะด้านการตัดสินใจ และองค์ประกอบด้านการเลือกการดำเนินชีวิต ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบหลักได้รับการพัฒนาผ่านตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบย่อยทั้งหมด 6 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิต 21 ตัวบ่งชี้ เป็นเพียง 3 องค์ประกอบหลัก 17 ตัวบ่งชี้ และผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการพัฒนาตัวบ่งชี้การพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้

ค่าไคสแควร์ ค่าดัชนีชี้วัดระดับความกลมกลืน และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว ทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากการวิจัยได้นำทฤษฎีการให้คำปรึกษา และเทคนิคต่าง ๆ ทางด้านจิตวิทยา มาประยุกต์ใช้ ในรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Nelson-Jones (1992) ที่กล่าวว่า เป้าหมายสำคัญของกลุ่มฝึกอบรมทักษะเนื้อหาการฝึกอบรมจะต้องครอบคลุมกับความต้องการและความจำเป็นในการฝึกทักษะชีวิต วิธีการฝึกอบรมควรเป็นการฝึกทักษะชีวิตอย่างเป็นระบบและจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีการประยุกต์แนวความคิดกรอบแนวคิดในเชิงทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับรูปแบบในการพัฒนาทักษะชีวิต เช่น แนวคิดภายใต้การให้คำปรึกษาแบบการให้ความรู้ ข้อมูลเชิงจิตวิทยา การบูรณาการ ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเน้นความคิด ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบมนุษยนิยม และพฤติกรรมนิยม เป็นต้น

จากเหตุผลที่กล่าวมา จึงอาจสรุปได้ว่า ทั้ง 2 รูปแบบ เป็นรูปแบบที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิต นักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชน

3. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิต นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชน

พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิต โดยรวมและรายองค์ประกอบก่อนการทดลอง และหลังการทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า รูปแบบทักษะชีวิตทั้ง 2 รูปแบบ มีผลทำให้ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนเอกชน โดยรวมและรายองค์ประกอบทุกด้านของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากได้นำทฤษฎีการให้คำปรึกษาและเทคนิคทางด้านจิตวิทยา มาประยุกต์ใช้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ทักษะด้านจิตใจ ประกอบด้วยองค์ประกอบ
ที่ 1 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและ
ผู้อื่น ใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็น
ศูนย์กลาง(Person-Centered Counseling Theory)
โดยใช้เทคนิคการแสดงความเห็นอกเห็นใจ และ
เทคนิคการอธิบายความรู้สึกและเห็นใจ การฝึก
การวิเคราะห์ความรู้สึกจากภาษาท่าทาง เทคนิค
การใช้เกม การเล่าเรื่อง ทำให้สมาชิกกลุ่มได้เรียนรู้
และเข้าใจความรู้สึกถึงความเห็นอกเห็นใจ รู้จัก
เปรียบเทียบกับบุคคลอื่นกับชีวิตของตนเอง
สามารถค้นหาและเข้าใจจุดดี / จุดด้อยของตนเอง
และความแตกต่างจากบุคคลอื่น ภูมิใจในความ
สามารถด้านต่าง ๆ ของตน รู้สีกว่าตนเองเป็น
ส่วนหนึ่งของสังคม และมีส่วนรับผิดชอบในความ
เจริญหรือความเสื่อมของสังคม

ทักษะด้านความรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบ
ที่ 2 ด้านการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหา
อย่างสร้างสรรค์ ใช้ทฤษฎีต่าง ๆ ได้แก่ การให้คำ
ปรึกษา การแก้ปัญหา การให้คำปรึกษาแบบเน้นการ
แก้ปัญหา การให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์สัมพันธภาพ
ผ่านเทคนิคการฟัง เทคนิคการกำหนดข้อดีข้อเสีย
เทคนิคการตั้งคำถาม โดยใช้ R-C-A (R-C-A
Questioning Technique) ผ่านกิจกรรมครูที่
อยู่รอบกาย ทำให้สมาชิกในกลุ่มสามารถคิดไม่
ยึดติดอยู่ในกรอบ สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับ
เรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีระบบ ทำให้เกิด
การพัฒนาความรู้สึกรู้สึกความคิดวิเคราะห์วิจารณ์
และความคิดสร้างสรรค์

ทักษะด้านอารมณ์ ประกอบด้วย 2
องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดการ
กับอารมณ์และความเครียด ใช้ทฤษฎีการให้
คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง การให้
คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม เชิงการศึกษาและ
จิตวิทยา เทคนิคการกำหนดความคิดใหม่หรือมอง
มุมใหม่ การใช้เทคนิค 3 คำถาม ตามแนวคิด
ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบความคิด เทคนิคการ

เล่าเรื่องผ่านกิจกรรมการควบคุมอารมณ์ ซึ่งผล
จากการใช้เทคนิคนี้ทำให้สมาชิกกลุ่มได้แนวคิด
และหลักการต่าง ๆ ในการผ่อนคลายความเครียด
ตลอดจนเกิดการตระหนักรู้ความเครียดของตนเอง
และองค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดี
กับผู้อื่น ใช้เทคนิคการวิเคราะห์การสื่อสารสัมพันธ์
โดยใช้การสาธิตถึงการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ บน
พื้นฐานทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบการวิเคราะห์
การสื่อสารสัมพันธ์ ได้แก่ เทคนิคการสร้าง
สัมพันธภาพ เทคนิคการยอมรับบุคคลอื่นอย่างไม่มี
เงื่อนไข เทคนิคการฟังอย่างตั้งใจ เทคนิคการอธิบาย
ความรู้สึกและเห็นใจ โดยหลังจากการสาธิต
รูปแบบการสื่อสารต่าง ๆ ทำให้สมาชิกในกลุ่มได้
เรียนรู้ว่าการสื่อสารแบบไหนคือรูปแบบการสื่อสาร
ที่ดีที่สุดให้เกิดสัมพันธภาพ

ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาที่พบในนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนเอกชน ได้แก่ ยาเสพติด
เพศ วัตถุนิยม และอินเทอร์เน็ต ส่วนปัญหา
หลักที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิต ได้แก่ ปัญหา
ด้านการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการ
แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จากปัญหาดังกล่าว ได้
นำมาสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของ
นักเรียน โดยประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ รูปแบบ
กิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรม และรูปแบบกิจกรรม
โฮมรูม โดยมีการนำทฤษฎีและเทคนิคการให้
คำปรึกษาทางด้านจิตวิทยาเข้าร่วมในกิจกรรม ผล
การใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตในเด็กนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนเอกชน พบว่า การ
พัฒนาทักษะชีวิตในเด็กนักเรียนกลุ่มทดลองมีความ
แตกต่างกับเด็กนักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ
มณฑนา บรรพสุทธิ์ (2553) พบว่า ความสามารถในการ
คิดแก้ปัญหาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้
แบบใช้ปัญหาเป็นฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนการคิด

แก้ปัญหาทักษะชีวิตของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ควรมีการทำคู่มือการพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้ทั่วไป
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมหรือวิทยากรควรเตรียมความพร้อม ทำความเข้าใจขั้นตอนตามที่ระบุไว้ในกระบวนการ
3. การนำรูปแบบกิจกรรมไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสามารถนำไปใช้ได้ในทุกโรงเรียน แต่ทั้งนี้ควรดูข้อจำกัดในเรื่องของกลุ่มตัวอย่าง เพราะลักษณะเฉพาะของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกัน
4. กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตดังกล่าวมิได้เป็นแบบแผนสำเร็จรูป หากแต่เป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาสามารถพัฒนาทักษะชีวิตในเชิงบวก เห็นคุณค่าในตนเอง ภาคภูมิใจในตนเอง และเข้าใจผู้อื่นได้ดีขึ้น เป็นผลสะท้อนจากการได้เรียนรู้โลก เรียนรู้สังคม เรียนรู้ผู้อื่น และเรียนรู้ตนเอง ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการเข้ารับการฝึกอบรมทำให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษา กลุ่มนี้ได้ปรับเปลี่ยนตัวตนในเชิงบวก สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
5. หากงานวิจัยนี้ไปศึกษาต่อและทำให้เห็นความสัมพันธ์ของระบบสังคม การติดตามผลหลังได้รับการพัฒนาทักษะชีวิต และแนวทางป้องกันหรือแก้ไขปัญหาร่วมกันของทุกภาคส่วนจะทำให้ความรู้ชุดนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการนิเทศติดตามผลทักษะชีวิตของนักเรียนกลุ่มนี้ ทุก 3 หรือ 6 เดือน เพื่อจะได้ทราบทิศทางการเปลี่ยนแปลงทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

2. ควรศึกษาทักษะชีวิตกับกลุ่มประชากรอื่น ๆ ได้แก่ วัยรุ่นในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้นหรือในระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- เครื่องมือ คำเขียน, ปกรณ์ ประจัญบาน และเทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย. (2556). การพัฒนาตัวชี้วัดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 15(2), 17-25.
- ผกาวัลย์ ทองบุ, ณัฐชัย จันทุม และ ปิยะธิดา ปัญญา. (2556). การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 7(2), 141-150.
- มณฑนา บรรพสุทธิ. (2553). *การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทักษะชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน*. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุกิจ โพธิ์ศิริกุล, เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม และ คุณวุฒิคนฉลาด. (2555). การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา*, 6(1), 32-46.
- Nelson-Jones, R. (1992). *Group Leadership: A Training Approach*. California: Brook/Cole.
- Whitman, C. V., & Posner, M. (2001). *Life Skills Approach to Child and Adolescent Health Human Development*. Washington. DC: Education Development Center, Inc.
- World Health Organization. (1997). *Life Skills Education for Children and Adolescents in Schools*. Geneva: WHO.